

Sygn. akt I ACa 764/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 listopada 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Krzysztof Sobierajski (spr.)
Sędziowie:	SSA Elżbieta Uznańska SSA Grzegorz Krężolek
Protokolant:	sekr.sądowy Marta Matys

po rozpoznaniu w dniu 16 listopada 2016 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa A. K.

przeciwko W. B.

uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach

z dnia 4 marca 2016 r. sygn. akt I C 443/15

1. oddala apelację;

2. zasądza od powódki na rzecz pozwanego kwotę 5.400 zł (pięć tysięcy czterysta złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Grzegorz Krężolek SSA Krzysztof Sobierajski SSA Elżbieta Uznańska

Sygn. akt I ACa 764/16

UZASADNIENIE

Powódka A. K. wniosła pozew przeciwko pozwanemu W. B., w którym domagała się uznania za bezskuteczną w stosunku do niej umowy darowizny z dnia 16 lipca 2010 roku zawartej pomiędzy D. B. i S. B. a W. B., mocą której darowali oni swemu synowi własność działek gruntu położonych w miejscowości C. gminy K. woj. (...) oznaczonych numerami(...)o pow. 5,1008 ha, do wysokości jej wierzytelności wynikającej z prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 10 grudnia 2013 roku, sygn. akt II Ca 339/13 w kwocie 133.884 zł z ustawowymi odsetkami. W uzasadnieniu powódka podała, że w wyniku wydania postanowienia Sądu Rejonowego we W. z dnia 6 stycznia 2009 roku w postępowaniu o zniesienie współwłasności i dział spadku jej siostra D. B. oraz jej mąż S. B. stali się właścicielami działek nr (...) położonych w C., natomiast jej przypadła spłata w kwocie 6.356,50 zł, a matce

obu uczestniczek S. Z. spłata w kwocie 25.426 zł. Podała, że po wydaniu tego postanowienia zmarła S. Z., a ona nabyła spadek po niej na mocy testamentu. Zauważyła, że złożyła apelację od postanowienia z dnia 6 stycznia 2009 roku a w jej uwzględnieniu Sąd Okręgowy w Kielcach postanowieniem z dnia 10 grudnia 2013 roku zasądził od D. B. na jej rzecz kwotę 133.884 zł. Powódka podniosła, że w trakcie trwania postępowania międzyinstancyjnego w sprawie Sądu Rejonowego we W. D. B. pobrała odpis postanowienia Sądu I instancji ze stwierdzeniem jego prawomocności i w dniu 16 lipca 2010 roku darowała wraz ze swym mężem na rzecz pozwanego objęte postępowaniem działki. Zwróciła uwagę, że darowizna ta spowodowała niewypłacalność D. B., co wynika z akt komornika z Kancelarii (...) we W.. Zdaniem powódki celem działania D. B. i S. B. było pokrzywdzenie jej jako wierzycielki a czynność była bezpłatna, w związku z czym w sprawie znajduje zastosowanie art. 529 k.c., gdyż D. B. jest obecnie niewypłacalna. W toku postępowania powódka dodała, że po dokonaniu przez pozwanego w dniu 25 listopada 2015 roku na jej konto wpłaty kwoty 40.050 zł zgłosiła ten fakt Komornikowi Sądowemu przy Sądzie Rejonowym we W.żądając zaliczenia tej kwoty na zaległe odsetki, a następnie na kwotę główną. W wyniku dokonanego zarachowania komornik ustalił, iż należność główna zadłużenia matki pozwanego wynosi 112.662,46 zł, a odsetki na dzień 18 stycznia 2016 roku wynoszą 1.076,33 zł, łącznie 113.738,79 zł, W tym stanie rzeczy powódka ograniczyła kwotę swojej wierzytelności do kwoty 113.738,79 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 19 stycznia 2016 roku.

Pozwany wnosząc o oddalenie powództwa w całości wskazał, że ocena zasadności skargi pauliańskiej wymaga ustalenia czy darczyńcy i obdarowany w dacie sporządzenia aktu notarialnego działali z pokrzywdzeniem wierzycielki, Podniósł, że Sąd winien oceniać, czy mogli oni wiedzieć przy zachowaniu należytej staranności, że wydane im postanowienie jest wadliwe, skoro posiadało klauzulę prawomocności. Podkreślił, że po stronie jego rodzice nie miało miejsca działanie ze świadomością pokrzywdzenia powódki. Zwrócił uwagę, że na datę sporządzenia aktu darowizny jego rodzice posiadali środki finansowe, które zaspokoiłyby w całości wierzytelność wynikającą z postanowienia z dnia 6 stycznia 2009 roku Sądu Rejonowego we W.i podjęli działania mające na celu wywiązanie się z tego długu. W jego ocenie przedmiotem skargi może być tylko kwota 25.428,50 zł, podobnie jak i zaspokojenie powódki w tej kwocie winno powodować zwolnienie się od zadośćuczynienia roszczeniu wierzycielki - art. 533 k.c.

Wyrokiem z dnia 4 marca 2016 roku Sąd Okręgowy w Kielcach w pkt I oddalił powództwo, natomiast w pkt II zasądził od powódki na rzecz pozwanego kwotę 3.617 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd I instancji ustalił następujący stan faktyczny: postanowieniem z dnia 6 stycznia 2009 roku, sygn. akt I Ns 378/04 w sprawie z wniosku A. K. z udziałem S. Z., D. B. i S. B. o dział spadku i zniesienie współwłasności Sąd Rejonowy we W. postanowił dokonać działu spadku po J. Z. oraz zniesienia współwłasności nieruchomości w ten sposób, że przyznał na własność D. B. nieruchomość położoną w C., gm. K., oznaczoną numerami działek: (...) o pow. 2,7808 ha, (...)o pow. 1,2990 ha, (...) o pow. 1,0210 ha, dla której to nieruchomości był założony w Sądzie Rejonowym we W. zbiór dokumentów nr (...); zasądził od D. B. na rzecz S. Z. kwotę 25.426 zł a na rzecz A. K. kwotę 6.356,50 zł tytułem spłat. Równocześnie wartość spadku i przedmiotu współwłasności określił na kwotę 113.389 zł.

Z uwagi na to, że uczestniczka S. Z. zmarła w dniu 30 stycznia 2009 roku postanowieniem z dnia 27 lutego 2009 roku Sąd Rejonowy we W. zawiesił postępowanie apelacyjne na podstawie przepisów art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Sąd Rejonowy we W. postanowieniem z dnia 4 września 2009 roku wydanym w sprawie I Ns 79/09 stwierdził, że spadek po S. Z. na podstawie testamentu nabyła w całości córka A. K.. Postanowieniem z dnia 30 października 2009 roku Sąd podjął zawieszony postępowanie apelacyjne w sprawie o dział spadku i zniesienie współwłasności sygn. akt I Ns 378/04. Pismem z dnia 17 listopada 2009 roku adwokat A. G. (poprzednie nazwisko R.) poinformowała Sąd Rejonowy we W. w związku z doręczeniem jej odpisu postanowienia z dnia 30 października 2009 roku o podjęciu zawieszonego postępowania, iż nie jest już pełnomocnikiem S. Z., gdyż zgodnie z art. 96 k.p.c. jej pełnomocnictwo wygasło z chwilą śmierci uczestniczki.

W dniu 27 stycznia 2010 roku D. B. wystosowała do A. K. oświadczenie o potrąceniu wierzytelności, w którym oświadczyła, że w związku z uprawomocnieniem się postanowienia Sądu Rejonowego we W.z dnia 6 stycznia 2009 roku, sygn. akt I Ns 378/04 potrąca na podstawie art. 991 § 1 k.c. i art. 498 § 1 k.c. z należnej spłaty na rzecz S. Z. kwotę 6.356,50 zł należną jej z tytułu zachowku po zmarłej matce. Podniosła, że skutkiem powyższego oświadczenia

należność A. K. z tytułu odziedziczenia wierzytelności określonej w postanowieniu z dnia 6 stycznia 2009 roku, sygn. akt I Ns 378/04 ulega umorzeniu do wysokości kwoty 6.350,50 zł i wynosi aktualnie 19.075,50 zł.

Pismem z dnia 25 lutego 2010 roku D. B. wystąpiła do Sądu Rejonowego we W. o wydanie jej prawomocnego orzeczenia ze sprawy sygn. akt I Ns 378/04. Zarządzeniem z dnia 8 marca 2010 roku Sąd stwierdził, że postanowienie w tej sprawie jest prawomocne z dniem 16 grudnia 2009 roku i zarządził prawomocny odpis postanowienia przesłać do Urzędu Skarbowego we W., Starostwa Powiatowego i Wydziału Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego we W. Jednocześnie w dniu 8 marca 2010 roku do D. B. został wysłany odpis prawomocnego orzeczenia z dnia 6 stycznia 2009 roku.

W dniu 8 kwietnia 2010 roku D. B. złożyła do Sądu Rejonowego we W. wniosek o złożenie do depozytu kwot pieniężnych wynikających z prawomocnego postanowienia tegoż Sądu z dnia 6 stycznia 2009 roku, sygn. akt I Ns 378/04 oraz z postanowienia z dnia 4 września 2009 roku, sygn. akt I Ns 79/09 i wypłacenie go uczestniczce postępowania A. K. na jej wniosek. Wskazała, że chcąc zwolnić się od obowiązku spłat wynikających z treści przywołanego postanowienia, zmuszona jest złożyć niniejszy wniosek. Do wniosku D. B. dołączyła potwierdzenie nadania kwoty 3.178,25 zł na nazwisko A. K. i dowód zwrotu tej kwoty jako nie podjętej w terminie odbioru oraz oświadczenie o potrąceniu wierzytelności. W celu spłaty A. K. małżonkowie B. zaciągnęli kredyt w banku na kwotę 15.000 zł, resztę pieniędzy miał dołożyć ich syn W. B..

Postanowieniem z dnia 9 czerwca 2010 roku, sygn. akt I Ns 130/10 Sąd Rejonowy we W. zezwolił D. B. na złożenie do depozytu sądowego kwoty 10.170,40 zł tytułem należności zasądzonej postanowieniem z dnia 6 stycznia 2009 roku, sygn. akt I Ns 378/04 od D. B. na rzecz S. Z., z tym zastrzeżeniem, że kwota ta ma być wypłacona spadkobiercy S. A. K. na jej wniosek. W dniu 9 czerwca 2010 roku D. B. wpłaciła do depozytu sądowego kwotę 10.170,40 zł, a następnie, w dniu 3 grudnia 2010 roku kwotę 5.085,20 zł.

Pismem z dnia 19 maja 2010 roku A. K. wniosła na zasadzie art. 180 § 1 pkt 1 k.p.c. i art. 179 § 2 k.p.c. o doręczenie jej, jako jedynej spadkobierczyni po uczestniczce postępowania S. Z., odpisu postanowienia Sądu z dnia 30 października 2009 roku o podjęciu zawieszono w dniu 27 lutego 2009 roku postępowania w sprawie, gdyż w imieniu zmarłej matki S. Z. zamierza złożyć apelację od postanowienia Sądu z dnia 6 stycznia 2009 roku. W dniu 19 maja 2010 roku zarządzono udzieleni A. K. informacji, że odpis postanowienia z dnia 30 października 2009 roku został jej doręczony z dniem 30 listopada 2009 roku, zarządzono także wydanie kolejnego odpisu postanowienia z dnia 30 października 2009 roku. W dniu 25 maja 2010 roku A. K. otrzymała żądany odpis postanowienia wraz z powyższą informacją. W dniu 7 czerwca 2010 roku do Sądu Rejonowego we W. wpłynęła apelacja A. K. od postanowienia z dnia 6 stycznia 2009 roku wydanego w sprawie sygn. I Ns 378/04.

W dniu 16 lipca 2010 roku doszło do umowy darowizny zawartej w Kancelarii (...) we W., na mocy której D. i S. małżonkowie B. darowali swemu synowi W. B. prawo własności zabudowanych nieruchomości rolnych o łącznej powierzchni 6,5321 ha położonych w C., gmina K., obręb (...) powiat (...), woj. (...), oznaczonych jako działki gruntu numer:(...) a obdarowany darowizną tych praw przyjął. Do umowy tej małżonkowie B. załączyli min. prawomocne postanowienie Sądu Rejonowego we W. sygn. akt I Ns 378/04. Po zawarciu umowy darowizny dla nieruchomości nią objętej o pow. 6,5321 ha obejmującej działki numer(...) położonej w C. została założona w Sądzie Rejonowym w J. Zamiejskowy Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą we W. księga wieczysta Nr (...), w której jako właściciela wpisano W. B..

Postanowieniem z dnia 5 sierpnia 2010 roku Sąd Rejonowy we W. odrzucił apelację A. K. w sprawie sygn. I Ns 378/04 z uwagi na wniesienie jej po upływie ustawowego terminu. Postanowieniem z dnia 9 listopada 2010 roku, sygn. II Cz 1173/10 Sąd Okręgowy w Kielcach po rozpoznaniu zażalenia wnioskodawcy od postanowienia Sądu Rejonowego we W. z dnia 5 sierpnia 2010 roku, sygn. akt I Ns 378/04 postanowił uchylić zaskarżone postanowienie. W dniu 6 grudnia 2010 roku w Sądzie Rejonowym we W. wydano zarządzenie, aby zawiadomić Wydział Ksiąg Wieczystych i Starostwo Powiatowe, że postanowienie w sprawie sygn. I Ns 378/04 nie jest prawomocne, zarządzono także wezwanie adwokata W. C. do podpisania apelacji w terminie tygodniowym pod rygorem odrzucenia apelacji.

Postanowieniem z dnia 28 marca 2011 roku Sąd Okręgowy w Kielcach otworzył zamkniętą rozprawę w sprawie sygn. II Ca 38/11 i odroczył, wzywając do udziału w sprawie w charakterze uczestnika W. B. z uwagi na ujawnioną umowę darowizny z dnia 16 lipca 2010 roku. Na rozprawie w dniu 2 grudnia 2011 roku uczestnik W. B. złożył propozycję ugody, by podzielić każdą działkę wzdłuż i by części wschodnie tych działek przyznać A. K., ewentualnie by spłacić ją z tego gruntu za cenę jak za grunty rolne, nadto aby z działki nr (...) wydzielić dla niej w naturze pas odpowiadający jej udziałowi. Pełnomocnik A. K. zaproponował propozycji ugody na takich warunkach.

W dniu 4 czerwca 2013 roku D. B. zwróciła się z wnioskiem do Sądu Rejonowego w J.Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą we W. o zezwolenie jej na wypłacenie złożonych do depozytu sądowego za zezwoleniem Sądu z dnia 9 czerwca 2010 roku środków pieniężnych w kwotach 10.170,40 zł i 5.085,20 zł wpłaconych w 2010 roku oświadczając, iż jest zwolniona z zobowiązania, gdyż właścicielem jej gospodarstwa od lipca 2010 roku jest jej syn W. B..

Postanowieniem z dnia 10 grudnia 2013 roku, sygn. akt II Ca 339/13 Sąd Okręgowy w Kielcach po rozpoznaniu apelacji wnioskodawczyni A. K. jako spadkobierczyni S. Z. od postanowienia Sądu Rejonowego we W. z dnia 6 stycznia 2009 roku, sygn. akt I Ns 378/04 postanowił zmienić zaskarżone postanowienie przez jego uchylenie i zasądzić od D. B. na rzecz A. K. kwotę 133.884 zł tytułem spłaty, płatną w terminie do 10 marca 2014 roku. Wartość działu spadku i zniesienia współwłasności określił na kwotę 366.509 zł zamiast na kwotę 113.389 zł.

W dniu 28 kwietnia 2014 roku A. K. złożyła do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w J.wniosek egzekucyjny, przedkładając tytuł wykonawczy - postanowienie Sądu Rejonowego we W. z dnia 6 stycznia 2009 roku, sygn. akt I Ns 378/04 i zmieniające je postanowienie Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 10 grudnia 2013 roku w sprawie sygn. akt II Ca 339/13, zaopatrzone w klauzulę wykonalności, i wnosząc o wszczęcie egzekucji przeciwko dłużniczce D. B. w celu wyegzekwowania pretensji głównej w kwocie 133.884 zł z odsetkami od dnia 10 marca 2014 roku. Komornik Sądowy ustalił, iż D. B. zamieszkuje w budynku mieszkalnym w (...), który stanowi własność syna W. B., majątku ruchomego o wartości handlowej nie posiada a jedynym źródłem jej utrzymania jest emerytura pobierana z ZUS K. w kwocie około 920 zł miesięcznie. Pismem z dnia 5 maja 2014 roku Naczelnik Urzędu Skarbowego we W. poinformował Komornika, że na dzień wystawienia niniejszego pisma nie przysługuje D. B. wierzytelność z tytułu nadpłaty/zwrotu podatku, nie istnieją także złożone przez dłużnika niezaksięgowane dokumenty z odpisem. Pismem z dnia 21 maja 2014 roku Komornik zawiadomił wierzycielkę A. K., iż nie jest możliwym wszczęcie egzekucji z nieruchomości oznaczonej jako działki nr (...), gdyż właścicielem tych nieruchomości jest W. B. na podstawie umowy darowizny z dnia 16 lipca 2010 roku.

W dniu 24 listopada 2015 roku W. B. przelała na konto A. K. kwotę 40.050 zł tytułem spłaty należnej od jego matki D. B. w sprawie sygn. I Ns 378/04 Sądu Rejonowego we W. z postanowienia z dnia 6 stycznia 2009 roku. Od maja 2014 roku na rachunek Komornika Sądowego z emerytury D. B. z ZUS K. przelewane są kwoty w granicach 240 - 280 zł, jednorazowo przelana została kwota około 430 zł. W dniu 18 stycznia 2016 roku Komornik wydał postanowienie o ustaleniu stanu sprawy i kosztów z wezwaniem strony do zapłaty, w którym ustalił aktualny stan sprawy Km 293/14: należność główna – 112.662,46 zł, odsetki na dzień 18 stycznia 2016 roku - 1.076,33 zł i dalsze odsetki ustawowe, ustalił także dotychczasowe koszty postępowania egzekucyjnego na łączną kwotę 7.851,49 zł, w tym Vat, ustalonymi kosztami postępowania egzekucyjnego oraz podatkiem Vat obciążył dłużniczkę do wysokości 7.851,49 zł i wezwał D. B. do zapłaty brakujących kosztów w kwocie 7.389,23 zł, w tym Vat, w terminie tygodnia.

Sąd Okręgowy przywołując art. 527 k.c. oraz art. 6 k.c. zauważył, że z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy sygn. I Ns 378/04 Sądu Rejonowego we W., z których dopuścił i przeprowadził dowód, wynika, że D. B. w dniu 25 lutego 2010 roku zwróciła się do Sądu Rejonowego z wnioskiem o wydanie jej prawomocnego orzeczenia z tej sprawie, a następnie zarządzeniem przewodniczącego z dnia 8 marca 2010 roku stwierdzono prawomocność postanowienia z dnia 6 stycznia 2009 roku z dniem 16 grudnia 2009 roku, zarządzono przesłanie prawomocnego odpisu tego postanowienia do Urzędu Skarbowego we W., Starostwa Powiatowego i Wydziału Ksiąg Wieczystych SR we W. jak też w dniu 8 marca 2010 roku przesłano D. B. odpis żądanego orzeczenia. W ocenie Sądu z uwagi na fakt, iż D. B. uzyskała odpis postanowienia z dnia 6 stycznia 2009 roku jako prawomocnego, mogła podjąć wraz z mężem S. B. i synem W. B. czynności zmierzające do dokonania notarialnej darowizny nieruchomości, obejmującej min. działki o nr

(...) o pow. 5,1008 ha położone w C., w tym załączyć do niezbędnych notariuszowi dokumentów odpis postanowienia Sądu Rejonowego we W. sygn. akt I Ns 378/04, co przez niego stwierdzone w § (...) sporządzonego przez niego w dniu 16 lipca 2010 roku aktu notarialnego.

Sąd I instancji wskazał, że wprawdzie przed datą zawarcia umowy darowizny, w dniu 7 czerwca 2010 roku A. K. jako spadkobierca zmarłej S. Z. złożyła apelację, lecz apelacji tej nie został nadany bieg, nie została ona przed datą darowizny, czyli przed dniem 16 lipca 2010 roku lub najpóźniej w tymże dniu doręczona D. B. albo jej mężowi czy ich pełnomocnikowi, a postanowieniem Sądu Rejonowego we W. z dnia 5 sierpnia 2010 roku została odrzucona jako wniesiona po upływie ustawowego terminu. Wprawdzie postanowienie Sądu I instancji z dnia 5 sierpnia 2010 roku zostało następnie uchylone postanowieniem Sądu Odwoławczego w K. z dnia 9 listopada 2010 roku, sygn. II Cz 1173/10, jednakże w takiej sytuacji nie sposób uznać, że D. B. darując nieruchomości synowi w dniu 16 lipca 2010 roku działała ze świadomością pokrzywdzenia wierzycielki A. K., skoro nawet sędzia wydający w dniu 5 sierpnia 2010 roku postanowienie o odrzuceniu apelacji błędnie przyjmował, co wyraził w uzasadnieniu wydanego postanowienia, że w ustawowym terminie strony nie wniosły w sprawie apelacji.

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że pełnomocnik powódki na posiedzeniu w dniu 19 lutego 2016 roku nawiązywał do protokołu rozprawy z dnia 9 czerwca 2010 roku ze sprawy o złożenie do depozytu, sygn. akt I Ns 130/10 Sądu Rejonowego we W., kiedy to uczestniczka A. K. w obecności wnioskodawczyni D. B. wносиła o oddalenie wniosku i podnosiła, że wniosła apelację od postanowienia z dnia 6 stycznia 2009 roku, jednakże dowód z tego dokumentu w postaci protokołu rozprawy z dnia 9 czerwca 2010 roku nie został dopuszczony i przeprowadzony w niniejszym procesie, gdyż pełnomocnik powódki nie złożył takiego wniosku. Sąd zaznaczył, że nawet gdyby dowód z protokołu rozprawy z dnia 9 czerwca 2010 roku ze sprawy o sygn. akt I Ns 130/10 został dopuszczony i przeprowadzony, to i tak nie zmieniłby rozstrzygnięcia wydanego przez Sąd w niniejszej sprawie, gdyż od daty postanowienia z dnia 6 stycznia 2009 roku ze sprawy sygn. I Ns 378/04 do daty rozprawy w dniu 9 czerwca 2010 roku upłynęło prawie półtora roku, a w tym czasie D. B. nie otrzymała odpisu apelacji A. K., za to uzyskała odpis prawomocnego postanowienia z dnia 6 stycznia 2009 roku sygn. I Ns 378/04, zatem w tych okolicznościach twierdzenie A. K. wyrażone na rozprawie w dniu 9 czerwca 2010 roku mogła uznać za gołosłowne, nie znajdujące pokrycia w rzeczywistości.

Sąd I Instancji wyjaśnił, że o tym, że dłużniczka D. B. nie działała ze świadomością pokrzywdzenia wierzycielki A. K., świadczą dokumenty znajdujące się w aktach sprawy sygn. I Ns 130/10 Sądu Rejonowego we W. w postaci wniosku o zezwolenie na złożenie pieniędzy do depozytu sądowego, postanowienia Sądu z dnia 9 czerwca 2010 roku zezwalającego wnioskodawczyni na złożenie do depozytu kwoty 10.170,40 zł tytułem należności zasądzonej postanowieniem z dnia 6 stycznia 2009 roku, sygn. akt I Ns 378/04 od D. B. na rzecz S. Z., dowodów wpłat kwot 3.178,25 zł i 10.170,40 zł i zwrotu pierwszej kwoty jako niepodjętej w terminie odbioru. Z zeznań świadka D. B. i pośrednio z jej wniosku o zwrot przedmiotu z depozytu sądowego wynika także, że w dniu 3 grudnia 2010 roku D. B. wpłaciła do depozytu sądowego także trzecią ratę, zasądzoną na rzecz S. Z. w kwocie 5.085,20 zł. Uiszczyła zatem z tytułu należności wynikającej z prawomocnego w jej świadomości postanowienia z dnia 6 stycznia 2009 roku ze sprawy sygn. I Ns 378/04 Sądu Rejonowego we W. łącznie 18.433,85 zł.

Nadto D. B. wystosowała do A. K. oświadczenie datowane na dzień 27 stycznia 2010 roku o potrąceniu wierzytelności z tytułu zachowku należnego jej po zmarłej matce w kwocie 6.356,50. Jeśli więc postanowieniem z dnia 6 stycznia 2009 roku wydanym w sprawie o sygnaturze I Ns 378/04 Sądu Rejonowego w K. została zasądzona na rzecz S. Z. kwota 25.426 zł, to D. B. miała prawo uważać, że należny jej zachówek wynosi 1/4 tej sumy, czyli 6.356,50 zł, skoro spadkobiercami ustawowymi była ona i jej siostra A. K., miała też prawo uważać, że kwotę tę może przedstawić do potrącenia. Odpis oświadczenia o potrąceniu A. K., jak zeznała, otrzymała z Sądu wraz z wnioskiem o zezwolenie na złożenie pieniędzy do depozytu, a więc przed dniem 9 czerwca 2010 roku, kiedy w sprawie tej sygn. I Ns 130/10 zostało wydane orzeczenie przez Sąd Rejonowy we W.

Sąd Okręgowy zauważył, że biorąc pod uwagę kwotę potrąconą - 6.356,50 zł i uiszczone łącznie 18.433,85 zł, D. B. uważała, że zrealizowała obciążającą ją spłatę do kwoty 24.790,35 zł, do spłaty pozostawało jej zatem tylko 6.992,15 zł, zważywszy na kwoty do spłaty na rzecz S. Z. i A. K. wynikające z postanowienia Sądu z dnia 6 stycznia 2009 roku.

Nawet gdyby jednak nie brać pod uwagę wpłaty do depozytu kwoty 5.085,20 zł dokonanej w grudniu 2010 roku, a więc już po zawarciu spornej umowy darowizny, to do spłaty na dzień 16 lipca 2010 roku pozostawałaby jej kwota 12.077,35 zł należności głównej. Zdaniem Sądu nie jest to kwota, której wysokość czyniłaby nierealną jej spłaceniu, zwłaszcza że pozwany zeznał, że rodzice wzięli kredyt w banku 15.000 zł na spłatę tych zobowiązań, on zaś dołożył resztę. Sąd uznał w związku z tym, że nie sposób przypisać dłużniczce D. B. działania ze świadomością pokrzywdzenia wierzycielki A. K. w momencie dokonywania umowy darowizny.

Orzeczenie w zakresie kosztów procesu Sąd I instancji oparł o przepisy art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 98 § 1 i 3 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku złożyła powódka zaskarżając go w całości. Wyrokowi Sądu I instancji zarzuciła:

1) sprzeczność istotnych ustaleń z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, przez przyjęcie, iż D. B. zawierając w dniu 16 lipca 2010 roku umowę darowizny ze swym synem pozwanym w sprawie, mocą której wyzbyła się ona całego swego majątku, nie działała ze świadomością jej pokrzywdzenia, w sytuacji gdy jest poza sporem okoliczność, iż umowa ta została zawarta w chwili gdy D. B. była winna A. K. całą należność wynikającą z postanowienia Sądu Rejonowego we W. z dnia 6 stycznia 2009 roku w sprawie o sygnaturze I Ns 378/04 wynosząca 31.782,50 zł z odsetkami za zwłokę, wypłaconą powódce dopiero w czasie trwania procesu w sprawie niniejszej w dniu 25 listopada 2015 roku kwotą 40.050 zł przez pozwanego, natomiast w sprawie niniejszej pozwany nawet nie usiłował zarzucić, iż jego matka D. B., w dacie 16 lipca 2010 roku, jakkolwiek kwotą na spłatę tego długu dysponowała;

2) bezzasadne przyjęcie, iż jej pełnomocnik nie wskazał dowodu w sprawie w postaci protokołu rozprawy z dnia 9 czerwca 2010 roku zawartego w aktach sprawy o sygnaturze I Ns 130/10 Sądu Rejonowego we W. gdzie odnotowano, iż w tym dniu, a więc przed aktem darowizny powiadomiła w obecności Sądu D. B., iż złożyła w sprawie I Ns 378/04 apelację, co faktycznie miało miejsce,;

3) rażąco obrazę art. 233 § 1 k.p.c. przez nieprzeprowadzenie jakiegokolwiek oceny dowodu w postaci jej zeznania jako strony na rozprawie w dniu 19 lutego 2016 roku i doprowadzenie do takiej sytuacji procesowej jakby zeznania te nie były w ogóle składane, w sytuacji gdy, wyraźnie tedy opisała jej spotkanie z siostrą w czerwcu 2010 roku na sprawie o złożenie pieniędzy do depozytu, co Sąd mógł potwierdzić protokołem tej rozprawy z dnia 9 czerwca 2010 roku, na której powiedziała siostrze, iż złożyła w sprawie I Ns 378/04 apelację, ale także inne zdarzenia, gdzie mówiła jej, iż złożyła w sprawie apelację i nie godzi się z wyrokiem Sądu Rejonowego we W.

4) naruszenie art. 527 § 1 k.c. przez przyjęcie, iż skoro jej siostra D. B. w dniu 9 czerwca 2010 roku otrzymała od niej wiadomość, iż w sprawie I Ns 378/04 została złożona apelacja, nie działała ona z jej pokrzywdzeniem zbywając w dniu 16 lipca 2010 roku cały swój majątek darowizną swemu synowi, w sytuacji gdy owa wiedza takie założenie wyklucza, a na dłużniku nie ciążył nawet obowiązek sprawdzenia tego faktu w aktach sądowych, a nadto art. 529 k.c. i art. 530 k.c. przez niezastosowanie w sprawie tych przepisów.

Powołując się na powyższe zarzuty powódka wniosła o:

a) zmianę zaskarżonego wyroku przez uwzględnienie powództwa w całości, zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kosztów procesu za obie instancje, ewentualnie uchylenie wyroku Sądu I instancji w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania;

b) o przeprowadzenie dowodu z protokołu rozprawy z dnia 9 czerwca 2010 roku w sprawie o sygnaturze I Ns 130/10 Sądu Rejonowego we W. gdyż jego przeprowadzenie nie wpłynie na przedłużenie postępowania w sprawie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Ustosunkowując się do zarzutów powódki zawartych w apelacji złożonej od wyroku Sądu I instancji oddalającego jej powództwo oparte na art. 527 k.c. w pierwszej kolejności należy podkreślić, że Sąd Okręgowy dokonał trafnych ustaleń

faktycznych wyprowadzając z nich prawidłowe wnioski w zakresie braku spełnienia na gruncie niniejszej sprawy przesłanek przywołanych w art. 527 k.c. warunkujących uwzględnienie skargi paulińskiej. W szczególności nie sposób przyjąć, iż czynność prawna dokonana przez dłużniczkę powódki D. B. z pozwanym w postaci umowy darowizny z dnia 16 lipca 2010 roku mającej za przedmiot nieruchomości rolne o łącznej powierzchni 6,5321 ha położone w C., oznaczone jako działki numer(...) została dokonana ze świadomością pokrzywdzenia powódki jako wierzycielki. W literaturze zwraca się uwagę, że art. 527 § 1 k.c. wymaga, by dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, czyli zdawał sobie sprawę z tego, że jego czynność prawna może spowodować niemożliwość uzyskania zaspokojenia przez jego wierzycieli. Chodzi o świadomość możliwości wystąpienia zamiaru pokrzywdzenia wierzyciela. Świadomość pokrzywdzenia wierzycieli towarzyszy dłużnikowi wtedy, gdy zdaje on sobie sprawę z tego, że następstwem dokonania przez niego czynności prawnej może być niemożność zaspokojenia wierzycieli z jego majątku (zob. E. Gniewek, P. Machnikowski Kodeks cywilny, Komentarz”, stan prawny na dzień 8.09.2016 r., Legalis; M. Gutowski „Kodeks cywilny. Tom II. Komentarz”, stan prawny n dzień 8.09.2016 r., Legalis).

Niewątpliwe na skutek zawarcia w dniu 16 lipca 2010 roku umowy darowizny między małżonkami D. i S. B. a pozwanym doszło do dokonania czynności prawnej, w wyniku której poprzedniczka prawna pozwanego D. B. stała się niewypłacalna, co oznacza, zgodnie z zapisem § 2 art. 527 k.c., że czynność ta może być postrzegana w kategoriach pokrzywdzenia wierzycieli. Dłużniczka wyzbyła się bowiem na rzecz swojego syna podstawowych składników swojego majątku. Do przyjęcia jednak odpowiedzialności na podstawie art. 527 k.c., co wynika wprost z treści § 1 tego przepisu, konieczne jest dokonanie czynności prawnej dłużniczkę ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a takiego wniosku nie sposób wyprowadzić w oparciu o materiał dowodowy zaoficerowany przez strony postępowania. Należy zauważyć, że w sprawie prowadzonej przez Sąd Rejonowy we Włoszczowie, sygn. akt I Ns 378/04 doszło do uchybienia. Kiedy dłużniczka D. B. złożyła wniosek o wydanie prawomocnego postanowienia z dnia 6 stycznia 2009 roku Sąd Rejonowy stwierdził w dniu 8 marca 2010 roku jego prawomocność i wydał jej odpis tego prawomocnego postanowienia. Sąd Rejonowy we W. postąpił tak, mimo że doręczenie postanowienia o podjęciu zawieszono postępowania z dnia 30 października 2009 roku nastąpiło do rąk pełnomocnika zmarłej S. Z., której pełnomocnictwo wygasło, stosownie do zapisu art. 96 k.p.c., na skutek śmierci S. Z.. W sytuacji zatem, w której dłużniczka D. B. dysponowała prawomocnym postanowieniem wydanym przez Sąd Rejonowy we W. sygn. akt I Ns 378/04 nie sposób przyjąć, że mogła mieć wówczas, uzyskując prawomocny odpis tego postanowienia, świadomość tego, że może ono okazać się w przyszłości nieprawomocne i zostać wzruszone przez powódkę a czynność polegająca na darowaniu synowi, a pozwanemu w sprawie, nieruchomości może być postrzegana jako pokrzywdzenie jej wierzycielki. Na datę dokonania umowy darowizny, tj. na dzień 16 lipca 2010 roku wartość wierzytelności przysługującej powódce względem dłużniczki stanowiła sumę kwot spłat w wysokości 25.426 zł i 6.356,50 zł określonych orzeczeniem z dnia 6 stycznia 2009 roku, sygn. akt I Ns 378/04 oraz postanowieniem z dnia 4 września 2009 roku, sygn. akt I Ns 79/09 stwierdzającym, że spadek po S. Z. nabyła powódka. Dłużniczka usiłowała przesłać powódce kwotę 3.178,25 zł, jednak powódka nie odbierała tych środków pieniężnych. D. B. wystąpiła w dniu 8 kwietnia 2010 roku do Sądu Rejonowego we W. o zezwolenie na złożenie do depozytu kwot pieniężnych wynikających z postanowienia z dnia 6 stycznia 2009 roku, sygn. akt I Ns 378/04. Postanowieniem z dnia 9 czerwca 2010 roku, sygn. akt I Ns 130/10 Sąd Rejonowy we Włoszczowie zezwolił dłużniczce na złożenie do depozytu sądowego kwot 10.170,40 zł i 5.085,20 zł. Nadto pozwany wskazywał w toku postępowania, iż jego rodzice zaciągnęli kredyt w banku na kwotę 15.000 zł z przeznaczeniem na spłatę powódki. Jednocześnie sam był gotów partycypować w spłacie powódki, czego potwierdzeniem jest jego późniejsza dokonana w dniu 24 listopada 2015 roku wpłata na rzecz powódki kwoty 40.050 zł tytułem spłaty należnej od jego matki D. B.. W orzecznictwie podnosi się, że dłużnik działa ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, jeżeli ma rozeznanie co do tego, że w następstwie dokonanej przezeń czynności ucierpi materialny interes wierzyciela, poprzez wyzbycie się w całości lub w części majątku nadającego się do egzekucji (por. wyrok SN z dn. 29.05.2007 r., V CSK 77/07, Legalis nr 141316). Takiego wniosku nie można wyprowadzić w niniejszej sprawie Nie można przyjąć, że po stronie dłużniczki występowało rozeznanie, że w wyniku umowy darowizny nieruchomości ucierpi materialny interes powódki, że nie podoła ona obowiązkowi uiszczenia na jej rzecz kwoty około 30.000 zł w sytuacji, w której przedsiębrała przywołane wyżej czynności celem uiszczenia należnych powódce sum. W konsekwencji nie sposób uznać, w kontekście występującej u dłużniczki w czasie zawarcia umowy darowizny braku świadomości pokrzywdzenia powódki, iż zasadny jest jej zarzut sprzeczności istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowo-

dowego w zakresie możliwości uiszczenia przez dłużniczkę kwoty 31.782,50 zł w okresie kiedy doszło do zawarcia umowy darowizny. Brak również podstaw do stwierdzenia, iż w sprawie zostały naruszone przepisy art. 529 k.c. i art. 530 k.c. Jak wskazano wyżej nie można stwierdzić, że w chwili dokonania darowizny dłużniczka była niewypłacalna a działania podejmowane przez nią, w szczególności zawarcie umowy darowizny z dnia 7 lipca 2010 roku, były podejmowane w zamiarze pokrzywdzenia jej wierzycieli.

Powódka wskazała, że z protokołu rozprawy z dnia 9 czerwca 2010 roku w sprawie o złożenie do depozytu, sygn. akt I Ns 130/10 prowadzonej przez Sąd Rejonowy we W. wynika, że podała w obecności dłużniczki D. B., że wniosła apelację od postanowienia z dnia 6 stycznia 2009 roku, sygn. akt I Ns 378/04. Na tę okoliczność, uwzględniając zgłoszony przez powódkę w apelacji wniosek dowodowy, Sąd Apelacyjny przeprowadził dowód z karty 13 akt sprawy o sygn. I Ns 130/10 toczącej się przed Sądem Rejonowym we W. Informacja powódki dotycząca złożenia przez nią apelacji w sprawie o sygn. akt I Ns 378/04 w toku rozprawy w sprawie o sygn. akt I Ns 130/10 nie może być traktowana jako decydująca dla określenia, czy dłużniczka działała ze świadomością pokrzywdzenia powódki jako jej wierzycielki zawierając w dniu 16 lipca 2010 roku umowę darowizny nieruchomości. D. B. dysponowała prawomocnym postanowieniem z dnia 6 stycznia 2009 roku, którego prawomocność została stwierdzona w dniu 8 marca 2010 roku, nie otrzymała także odpisu apelacji, o której wspominała powódka. Nie mogło się tak stać, bo postanowieniem Sądu Rejonowego we W. z dnia 5 sierpnia 2010 roku apelacja powódki w sprawie sygn. I Ns 378/04 została odrzucona z uwagi na wniesienie jej po upływie ustawowego terminu. Sąd Rejonowy we W. wskazał w uzasadnieniu postanowienia z dnia 5 sierpnia 2010 roku, że orzeczenie działowe jest prawomocne. Dopiero postanowieniem z dnia 9 listopada 2010 roku, sygn. II Cz 1173/10 Sąd Okręgowy w Kielcach, po rozpoznaniu zażalenia wnioskodawcy od postanowienia Sądu Rejonowego we W. z dnia 5 sierpnia 2010 roku, uchylił zaskarżone postanowienie a postanowieniem z dnia 28 marca 2011 roku otworzył zamkniętą rozprawę w sprawie sygn. II Ca 38/11. W rezultacie za bezzasadny należy uznać zarzut powódki naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Sąd I instancji w sposób prawidłowy dokonał oceny materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie przez Sąd I instancji, na co nie miały wpływu, w kontekście pozostałych okoliczności ustalonych przez Sąd Okręgowy, zeznania powódki złożone w postępowaniu o sygn. akt I Ns 130/10, czemu dał wyraz w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia. Na ocenę znaczenia wypowiedzianych wtedy przez powódkę słów dotyczących złożenia przez nią apelacji od postanowienia z dnia 6 stycznia 2009 roku, sygn. akt I Ns 378/04 należy spojrzeć przez pryzmat sekwencji następujących po sobie zdarzeń wskazujących, że dłużniczka, wbrew odmiennej ocenie powódki, zawierając umowę darowizny w dniu 16 lipca 2010 roku, opierała się na wiarygodnych o informacjach dotyczących etapu postępowania w sprawie sygn. akt I Ns 378/04 i dysponując dokumentem urzędowym w postaci prawomocnego orzeczenia sądowego mogła nie traktować słów powódki o woli złożenia apelacji jako rzeczywistego odzwierciedlenia możliwych do podjęcia przez nią czynności, ale jedynie jako wyraz braku jej akceptacji rozstrzygnięcia zapadłego w dniu 6 stycznia 2009 roku, co zresztą D. B. było doskonale znane niezależnie od treści zeznań powódki z dnia 9 czerwca 2010 roku złożonych w sprawie o sygn. akt I Ns 130/10. Jak słusznie zauważył Sąd I instancji w takiej sytuacji dłużniczka D. B. mogła postrzegać wypowiedziane przez powódkę słowa w dniu 9 czerwca 2010 roku jako gołosłowne.

Skoro zatem na datę sporządzenia umowy darowizny nieruchomości, tj. na dzień 16 lipca 2010 roku Sąd Rejonowy we W. stwierdził, że postanowienie działowe, sygn. akt I Ns 378/04 jest prawomocne, a apelacja złożona przez powódkę została odrzucona w późniejszym terminie, należało uznać, że w sprawie nie zostało wykazane, aby dłużniczka D. B. zawierając umowę darowizny nie dysponowała kwotą wystarczającą na spłatę powódki i tym samym działała ze świadomością pokrzywdzenia powódki. W sytuacji, w której powódka odmawiała przyjęcia części należnej jej od dłużniczki kwoty, a ta wystąpiła do Sądu o zezwolenie na złożenie jej do depozytu sądowego i podejmowała dalsze kroki celem pozyskania środków pieniężnych ze źródeł zewnętrznych - nie sposób przyjąć, że D. B., matka pozwanego miała świadomość działania z pokrzywdzeniem powódki. Po stronie dłużniczki nie sposób dopatrzeć się zamiaru pokrzywdzenia powódki. Nie zachodził po jej stronie taki stosunek psychiczny do wyobrażonego skutku podjętego przez nią działania, który pozwala przyjąć, że chciała pokrzywdzenia powódki, a czynność w postaci umowy darowizny przedsięwzięła w tym właśnie celu (por. wyrok SN z dn. 19.05.2015 r., V CSK/454/14, Legalis nr 1326425). Tym samym nie została spełniona jedna z przesłanek warunkujących zaistnienie odpowiedzialności na podstawie art. 527 k.c. w postaci działania ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. Zapadłe później orzeczenie z dnia 10 grudnia 2013 roku,

sygn. akt II Ca 339/13 wydane przez Sąd Okręgowy w Kielcach zasądza od D. B. na rzecz A. K. kwotę 133.884 zł tytułem spłaty nie ma wpływu na określenie, czy w dniu 16 lipca 2010 roku dłużniczka D. B. działała ze świadomością pokrzywdzenia powódki.

W świetle powyższego należało uznać, iż argumentacja zaprezentowana przez powódkę w apelacji jest nieprzekonująca i jako taka nie mogła stanowić skutecznej podstawy do uwzględnienia wniosków apelacji.

W konsekwencji Sąd Apelacyjny w Krakowie w pkt 1 wyroku działając na zasadzie art. 385 k.p.c. oddalił apelację powódki, natomiast w pkt 2 wyroku zasądził na zasadzie art. 98 k.p.c. w zw. z § 2 pkt. 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie od powódki na rzecz pozwanego koszty postępowania apelacyjnego.

SSA Elżbieta Uznańska SSA Krzysztof Sobierajski SSA Grzegorz Kręzolek

(brak podpisu z uwagi na zawieszenie

w czynnościach służbowych)